

מסורת הש"ס

(א) קדושין מה: ויבמות ק"ה, טז [לנמן ט"ז]; (ב) לנמן לח: [נט"ז]; (ג) [נתי' מוס' טוטה כז, ד"ה [חש], ט] לנמן ק"ה; (ו) נ"י כ"י, ו' [משלי ג], (ח) [נתי' מוס' טוטה כז, ד"ה [חש],

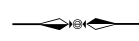
תורה אור השלם

1. אם מאן יקאן אביהי לתתה לו כסף י שקל במזרי הבתולות: שמות כב טז

גליון הש"ס

גב' חבמים תקנו להם. עין מסהדרין ח ע"ה מדר' מוציא שם עד:

מוסף רש"י

בסעודה. סעודה מנאין (יבמות קז). כסף ישקול כמורה. התבולות. תמשים כסף המפורשים בתמנם סל בתמנל (קמון סז: וכע"ז לח:). שיהא זה, תמשים, כמורה התבולות, ומורה התבולות. יח"י שקלים, כזה. שמתו בו ישקול (שם ושם). ממעות קפוטקיא. גדולת ושקלת יתר משל ח"י (לקמן ק"ה).

תוספות רי"ד

אמר ר"ג אמר שמואל משום ריש ב"ש חכמים תקנו להם לבנות ישראל לבתולת מאתים ולאמנה מנה. והם הימננהו אלא אמר פתח פתוח מצאתי נאמן א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם. א"ר חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה. פי' המורה אין לחוש שישעור כך אלא באמת שאם היה שונאה מתחילה לא היה טורח בסעודה לכנסה ומפסיד סעודהו תנם אלא מתחלה [היה] מגרשה והנאמן פי' אימתו הבעל מהימן כשישניהם שותנים ברי על הפתח הבעל אומר פתח פתוח מצאתי והיא טוענת לא כי אלא פתח נעול מצאת ותרווייהו טענו טענות ברי אז הבעל מהימן אבל אם היא מודה ליה אין פתח פתוח מצאת אבל תחתך נאספתי ונסתפתה שדך אז מוכח עץ אני ואית לי כתובה ואיהו אמר שמא עד שלא ארסתין והיה מקחי מקח טעות כיון דריתא טוענת ודאי ואיהו ספק אינו נאמן כדאמר לקמן דפסק שמואל הלכתא דרבנן גמליאל דאמר דאשה נאמנת ולא קשיא דשמואל ארשמואל דלא דמי תרתי טענינא להדרי דהכא טענו ברי וברי דהיינו טענו ברי ושמא ואית לה מינו וחזקה. פי' מינו דאי בעי אמרה מוכח עץ אני תחתך ולא פסלה נפשה מכהונה וכו' וחזקה דרופה בדתולה נולדה: וריתאי כתוב בה"ג דאי עבד בעל סעודה רבתי דינא הוא דשקיל אדינא מן האשה טעמם רבה ואינו ג"ל דעד כאן לא האמיננהו אלא להפסידה כתובתה

בתולה נשאת פרק ראשון בתובות

חכמים תקנו לאשה כו'. כלומר אי הוּאִי כתובתה לדאורייתא לא הוי נאמן להפקיעה אלא בעדות ידועה אצל כתובתה חכמים תיקנוהּ הס אמרו והס אמרו הס שמיקנוה אמרו שהוא נאמן להפסידה אף בטענת פתח פתוח: א"כ. שצידו להפקיעה: **מה הועילו חכמים בתקנתן.** שתקנו לה כתובה: **חזקה אין אדם טורח בסעודה כו'.** אין לחוש שיטעון אדם כך אלא בזמנא שאס היה שונא אותה מתחילה לא היה טורח בסעודה וכונסה ומפסיד סעודהו תנם אלא היה מגרשה מתחילה: **אלא מן הויצורים.** אס זאת לגבות כתובתה ויס לו עידיה ויצורית וצינונית אינה יכולה לומר מן לי עידיה או צינונית בשווייה אלא אס צא ליתן לה ויצורית בשווייה ימן: **ו[מאי קנסא].** כלומר מאי פשע דקא קנסיתן ליה: **מן הסורה.** מכסף ישקול דלנמן: **כסף ישקול.** צמפמה נאמר: **כמוהר הכפולות.** האמור במאנס את הצמולה (דברים כג) קנסו הכמוז ג' כסף כשציל מוהר צמוליה: **שיא זה כמוהר הכפולות.** הקיש הכמוז קנס המפמה לקנס האונס מה להלן ג' אף כלא ג' ומה כסף האמור כאן שקלים דכתיב ישקול אף להלן שקלים דלא תימנא מעות: **מאן סמכו.** מדקרי לה מוהר: **נותן לה ממעות קפוטקיא.** צפרק צתרא תנן נשא אשה צא"י וגירשה צקפוטקיא נותן לה ממעות א"י שהן קלות נשא אשה צקפוטקיא וגירשה צא"י נותן לה ממעות ח"י מניין הכמוז צכתובה דלזילינן לקולא רשצג"א נותן לה כשאר מלוה דקסצר כתובה לדאורייתא: **אסצוהו כופרי.** הלקוהו מלקיות עוקצין כמין קולין כדאמרין בסוכה (דף גז.) ואימא כופרא דרביה דרבי נועם כתיב⁽¹⁾: **מצרכתא חצינא ליה.** וזנות העיר הזאת ששמה מצרכתא צכונות ושוכנות תמיד לפניו לזנות מאחר שהוא צקי צפתח פתוח: צחור לא מהימן ומסצינן ליה כופרי על שמעין פניו. נשוי מהימן ולא מסצינן ליה כופרי: **הטע.** כשהגיע לפתח ציתו הסגור ויש צו דצר מעכצו מלפתוח וכשמטין אותו לצדדין נפתח: **איכא דאמרי.** צלא מתכוין לא שכיח הטעי ולא אמרי' שמא הטע אלא כך צדקו שמא צמויד הטעי ועקרת לדשא ועצרה עקרת הדלת והצריח: **הטע צמויד.** צמתכוין וצכה: **וכנסו.** שהיו טיפי הדמים מכוסים צשכנת זרע:

⁽¹⁾ ויבמות ק"ה, טז [לנמן ט"ז];

בתולה נשאת פרק ראשון בתובות

י.

אמר רב נחמן אמר שמואל^א חכמים תיקנו כו'. משמע דכתובה דרצנן וכן צהאשה רצה (יבמות פט. ושם) גבי אין לה כתובה קאמר מאי טעמא תקינו לה רצנן כתובה שלא תהא קלה צעיניו להוציאה כו' אלמא סתמא דהש"ס סצר דכתובה דרצנן וקשה דנהגו לכתוב צכתובה כסף וזוי מאתאן דחזו ליכי מדאורייתא ואור"ת דסמכינן ארשצ"ג דמתני' דפרק צתרא (דף קי:) דמיייתי לה נמי צסמוך דלמר נותן לה ממעות קפוטקיא דקסצר כתובה לדאורייתא (ס) וקי"ל כרשצ"ג צצמשתנו ועוד אור"י דלא קיימא לן כר"ג דאשכחנא רב אשי דהוא צתראה דפליג עליה דמתמרך לקמן צרייתא (דף יג.) תני כל שלא מושמש אינו יכול לטעון טענת צמוליס אלמא דחייש לשמא משקר ולא אמרינן חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה וכן פי' רצינו יתחק צן רצינו מאיר דרצ אשי פליג אדרצ נממן והא לדאמרינן צהאשה רצה (יבמות פט. ושם) מ"ט תקינו רצנן כתובה ה"פ מ"ט תקינו רצנן כתובה היכא דתקינו כגון צאלמנה שלא תהא קלה צעיניו להוציאה ה"ר תקינו שלא יתא לה כדי שתהא קלה צעיניו להוציאה:

חזקה אין אדם טורח כו'. מימנא תינח צאשח כהן או צפחותה מג' דמיחסרלא עליה הילכך כיון דמפסידה נאמן ולמ"ד נמי לקמן כנסה צחזקת צמולה ומנאלת צעולה אין לה כתובה כלל ניחא דהשתא נמי מפסידה שהרי מקח טעות הוא אצל למ"ד יש לה כתובה מנה לא מפסיד מי"ד אלא שצא להפסידה מכתובתה מנה אצל הסעודה לא מפסיד ואמאי מהימן ונראה דלא מהימן: **הוא"ל ותקנת חכמים היא לא תגבה כו'.** מימנא דר"מ אית ליה לקמן צפרק אע"פ (טו) ושם) דכתובה לדאורייתא וצפ' הניקצין (גיטין מח: ושם) אמרי' דקסצר ר"מ דכתובת אשה צצינונית משום חינא וכיון דהויא לדאורייתא דינה צעידית כדנפקא לן צריש צ"ק (דף ה.) וכוּלָּן כאצות לשלם ממיטצ דלמתיא תחת נתינה שלם כסף ואמאי הפקיעו דינה ועוד דלא מישתמיט תנא צזום מקום דאית ליה כתובת אשה ממטלטלי אלא לר"מ כדאמרין צכל דומכין (יבמות נט.). הא מני ר"מ היא דלמר מטלטלי משתעבדי לכתובה ולמ"ד כמו ניזקין כיון דמהתם ילפינן וי"ל דטעמא שלא יפרשו מהן צני אדם אס יאטרכו למכור עידית או מטלטלים וחשו כדי שיקפצו עליהן צני אדם: **נותן לה ממעות קפוטקיא.** מימנא לה מאותם המעות מ"מ אינו נותן לה אלא שזה ג' שקלים ואס היינו אומרים דלעולם צריך ליתן לה שקלים

הוא"ל ותקנת חכמים היא לא תגבה כו'. מימנא דר"מ אית ליה לקמן צפרק אע"פ (טו) ושם) דכתובה לדאורייתא וצפ' הניקצין (גיטין מח: ושם) אמרי' דקסצר ר"מ דכתובת אשה צצינונית משום חינא וכיון דהויא לדאורייתא דינה צעידית כדנפקא לן צריש צ"ק (דף ה.) וכוּלָּן כאצות לשלם ממיטצ דלמתיא תחת נתינה שלם כסף ואמאי הפקיעו דינה ועוד דלא מישתמיט תנא צזום מקום דאית ליה כתובת אשה ממטלטלי אלא לר"מ כדאמרין צכל דומכין (יבמות נט.). הא מני ר"מ היא דלמר מטלטלי משתעבדי לכתובה ולמ"ד כמו ניזקין כיון דמהתם ילפינן וי"ל דטעמא שלא יפרשו מהן צני אדם אס יאטרכו למכור עידית או מטלטלים וחשו כדי שיקפצו עליהן צני אדם: **נותן לה ממעות קפוטקיא.** מימנא לה מאותם המעות מ"מ אינו נותן לה אלא שזה ג' שקלים ואס היינו אומרים דלעולם צריך ליתן לה שקלים

שעומדין שם צקפוטקיא ג' שקלי קפוטקיא וצאדך ישראל ג' שקלים של ארץ ישראל הוה ניחא כדאמרין גבי ה' סלעים דפדיון צבור צפ' יש צבור (צביות ג.) ושם) לישרד מר תילתא אחרינא דלוסיפו עלייהו ושדר להו מיהו אין נראה דהתם כשהוסיפו צכל מקום הוסיפו אצל כשמוסיפין צמקום אחד אין נראה שצנך תשתנה מדה לדאורייתא ומיהו צירושלמי דפירקין גרסינן אמתניתין דכתובה מאתים רצי מונא צזס שמואל אמר צשקל הקדש רצי אצא צר צונא אמר מטעצ יולא וכן מסקי התם כמה אמוראי:

מברכתא חביטא ליה. פירוש הלקוהו אמר שמואל אמר לו רבי בתולה הייתי מהימן והא אמר רב נחמן מהימן ומשני מהימן ומסצינן ליה כופרי ורב נחמן דלמר אסצוהו לא משום שלא היה מאמינו אלא היה מאמינו ואמר להלקותו לפי שחשוד על הזנות ורב אחא משני כדציצירא לן מעיקרא דלא מהימן ואיירי צצחור ועי"ל צניחותא מצרכתא חצינא ליה אף על פי שהוא נאמן הלקוהו לפי שחשוד על הזנות והאמר רב נחמן נאמן ולא פירש להלקותו ומשני מהימן ומסצינן ליה ורב נחמן לא איירי צמלקות רב אחא אמר לעולם נאמן דלמר רב נחמן היינו צלא מלקות וצנשוי:

צתולה

עין משפט ונר מצוה

נב א מ"י פ"ה מה'ל' אצות ה' א סגנ עשין מנ' טו"ש"ע אה"ע ס' סח ספ"י א וספ"י ח: **נב** ב מ"י פט"ו שס ה'ל' ג סגנ שס טו"ש"ע שס ס' ק פט"ו צ: **נב** ג מ"י פ"י שס ה'ל' ז טו"ש"ע שס סימן סו ספ"י ו: **נב** ד טו"ש"ע שס ס' סח ספ"י ו צהגה: **נב** ה ו מ"י פ"ה שס ה'ל' יב טו"ש"ע שס:

תוספות רי"ד (המשך)

שהוא מוחזק בה אבל להוציא ממוך ממנה אינו נאמן בטענתו. וכתב רבינו יצחק ד"ל חזינן לגאון דקאמר הי"מ לצנין מנה מאתים אבל לתוספת לא מהימן וטעמא דסתבר הוא דלא תקינו רבנן אלא מנה מאתים אבל תוספת איהו כבה לה מנפשה הלכך לא מהימן: תנא הווא"ל וכן דכתובתה תיקון חכמים היא לא תגבה אלא מן הויצורים. פי' אם באת לגבות כתובתה ויש לו עידיה צינונית ויחבורית אין יכולה לומר מן לי עידיה או צינונית ובשווייה אלא דיבורית נותן לה ובשווייה: ורשב"ג אומר כתובת אשה מן התורה. ומי ארשב"ג הכי והא תניא כסף ישקול כמורה התבולות מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה. ורשב"ג אומר כתובת אשה אינה מה"ת אלא מדברי סופרים, איפוך ומאי חזית דאפכית בתרייתא איפוך קמיינא. דהא שפעילין ליה לרשב"ג דאמר כתובת אשה דאורייתא פי' דתנן בפ' בחריא דמכילתין נשא אשה בא"י וכו' ורשב"ג אומר נותן לה ממעות קפוטקיא פי' נשעצבד הון כשאר מלוה דקסצר כתובה דאורייתא. עי' בסר"פ: ההוא דאתא לקמיה דרב נחמן אמר פתח פתוח מצאתי אמר ארסכוהו כופרא. פי' הלוקוהו בחזיתו של דקל שיש בהן עוקצין כמין קוצין: כברכתא חביטא ליה. פי' וזנות מופקדות היו בחטותיו לו שוכרי בפתח פתוח. והוא"ל האומר וכו' נאמן. נאמן מספינן ליה כופרא. רב אחא משני כאן בבחור כאן בבשוי בחור לא מהימן ומספינן ליה כופרי נשוי מהימן ולא מספינן ליה כופרי: ההוא דאתא לקמיה דר"ג א"ל פ"פ מצאתי. א"ל שמא הטית אמשול לך משל למא הדבר דומה לאדם שמהלך באישון לילה ואפילה היטה מצאו פתוח לא היטה מצאו נעול. פי' בהגיעו לפתח ביתו הסגור ויש בו המעכב מלפתחו. וכשפתח אותו לצדדין נפתח. ואי קשיא היכא שריא ליה. והא אמרין לעיל האומר פ"פ מצאתי מהימן לאוסרה עליו. תשובה אי הוה מהדר ליה ברי לי באישון לילה ואפילה הטה מצאו פתוח לא כמספקא ליה ואין טענתו טענה ברורה ולפיכך שריא עליה: